

Sosial isolasjon gir økt dødelighet

Sosial isolasjon kan gi økt dødelighet både blant folk flest og i pasientpopulasjoner, men man vet lite om årsakene til dette.

I en ny studie blant 430 pasienter med signifikant hjertesykdom var mortalitetsraten høyere blant pasientene som levde isolert. De med tre eller færre i sitt sosiale nettverk hadde en relativ risiko på 2,4 for hjertedød og 2,1 for død av alle årsaker kontrollert for alder og sykdomsgrad (1). Resultatene holdt seg også når man kontrollerte for inntekt, røykevaner og fiendtlighet.

– Tidligere forskning har vist at sosialt nettverk har sammenheng med mortalitet, men sammenhengen er ofte svak og kan forsvinne når man kontrollerer for andre psykososiale faktorer, kommenterer professor Torbjørn Moum ved Institutt for medisinske atferdsfag, Universitetet i Oslo.

Mye taler likevel for at det virkelig er en sammenheng mellom sosialt nettverk og mortalitet. Folk med mye sosial støtte tå-

ler påkjenninger bedre, men hvorfor det er slik, vet man lite om, sier Moum.

– En forklaring kan være at sosial isolasjon er en stressende tilstand, som via fysiologiske mekanismer gir økt sykkelighet og død (2). En annen mulighet er at sosiale relasjoner påvirker helsen positivt, både fordi man får støtte fra andre og fordi den sosiale kontrollen oppmuntrer til helsefremmende atferd som fysisk aktivitet, at man tar medisiner som man skal, osv., sier Moum.

– Erlend Hem, *Tidsskriftet*

Litteratur

1. Brummett BH, Barefoot JC, Siegler IC, Clapp-Channing NE, Lytle BL, Bosworth HB et al. Characteristics of socially isolated patients with coronary artery disease who are at elevated risk for mortality. *Psychosom Med* 2001; 63: 267–72.
2. House JS. Social isolation kills, but how and why? *Psychosom Med* 2001; 63: 273–4.

Symptomfri trombose hyppig på fly

Opptil 10 % av flypassasjerer får dype venetromboser uten symptomer i løpet av lange flyreiser, antyder en ny undersøkelse.

En norsk studie har vist at en av årsakene til dyp venetrombose ved flyreiser kan være det raskt fallende lufttrykket i kabinen når flyet letter (1). Epidemiologisk kunnskap, som sier noe om hvilken risiko flypassasjerer faktisk løper, har imidlertid vært sparsom.

231 voksne over 50 år uten tidligere tromboemboliske sykdommer ble randomisert til to grupper (2). Den ene fikk kompresjonsstrømper grad I til under kneet, den andre ikke. Deretter reiste alle i løpet av seks uker minst 24 timer med fly og minst åtte timer per flyreise. Vurdert ved ultralyd utviklet 12 av de 116 som ikke brukte strømper, asymptomatisk dyp venetrombose, mens ingen av dem med strømper fikk dyp venetrombose. Fire av de sistnevnte utviklet imidlertid overflatisk tromboflebitt.

I en kommentar i *Lancet* trekkes studiens funn alvorlig i tvil (3). Det gjelder både den absolutte forekomst man er kommet frem til,

og det at behandling med strømper skulle redusere risikoen så fullstendig.

– Studien representerer likevel noe av det beste som er gjort innen dette feltet, sier Bjørn Bendz ved Hematologisk forskningslaboratorium, Ullevål sykehus. At bruk av strømper kan gi ufarlige, men plagsomme symptomer kan være til hinder for at de blir brukt i særlig utstrekning. Det er sannsynlig at profylaktisk bruk av heparin også kan være aktuelt, iallfall hos pasienter med kjente risikofaktorer.

– Pål Gulbrandsen, *Tidsskriftet*

Litteratur

1. Bendz B, Rostrop M, Sevre K, Andersen TO, Sandset PM. Association between acute hypobaric hypoxia and activation of coagulation in human beings. *Lancet* 2000; 356: 1657–8.
2. Scurr JH, Machin SJ, Bailey-King S, Mackie IJ, McDonald S, Smith PDC. Frequency and prevention of symptomless deep-vein thrombosis in long-haul flights: a randomised trial. *Lancet* 2001; 357: 1485–9.
3. Hirsh J, O'Donnell MJ. Venous thromboembolism after long flights: are airlines to blame? *Lancet* 2001; 357: 1461–2.

Små pakninger forhindrer selvmord

Fra 1998 har man i Storbritannia, som i Norge, bare tillatt mindre pakninger paracetamol solgt over disk (*BMJ* 2001; 322: 1203–7). Apotekene kan selge 32 tabletter, eller 16 gram, til hver kunde. Samtidig er alle pakninger merket med en advarsel om overdosering. I perioden fra september 1996 til september 1999 gikk antall dødsfall på grunn av paracetamoloverdose ned med 21 %, mens levertransplantasjoner av samme årsak ble redusert med hele 66 %. Det antyder at man kan forvente en ytterligere helsegevinst ved å redusere salgspakningene til åtte gram.

Færre anfall av hyperglykemi øker følsomheten

Omkring 25 % av alle pasienter med insulinavhengig diabetes mellitus får få eller ingen symptomer ved hypoglykemi (*Ann Intern Med* 2001; 134: 729–36). Ti menn med diabetes og manglende symptomer på hypoglykemi deltok i en intervensjonsstudie. I løpet av fire måneder ble antall hypoglykemiske episoder redusert fra i gjennomsnitt 8,4 til 1,4 ganger per uke. Samtidig økte den β -adenerge responsen hos deltakerne, målt både biokjemisk og ved registrering av symptomer.

Leversvikt kan skyldes mutasjon

Ved omkring 10 % av alle levertransplantasjoner kan man ikke påvise noen årsak til at organet svikter (*N Engl J Med* 2001; 344: 1580–7). Hos 55 pasienter med kryptogen leversykdom har man gjort studier av mutasjoner i genet som koder for keratin 8, et protein som inngår i epitelcellenes cytoskjelett. Fem pasienter hadde slike mutasjoner, mens man ikke fant noen tilfeller hos 150 pasienter med leversvikt av kjent årsak, eller hos 89 tilfeldige kontroller. Man regner derfor med at denne mutasjonen kan være årsaken til leversykdom hos noen av pasientene.

Rask meningittdiagnose

Pneumokokker er en vanlig årsak til meningitt, og effektiv behandling er avhengig av riktig diagnostikk (*Lancet* 2001; 357: 1499–1500). Spanske infeksjonsmedisinere har benyttet en ny hurtigtest på 25 pasienter med sannsynlig meningokokkmeningitt og 32 kontroller. Testen utføres i urin eller i cerebrospinalvæske, og er basert på gjenkjenning av et polysakkarid som finnes i celleveggen hos alle typer meningokokker. I denne studien var metodens sensitivitet og spesifisitet 100%. Imidlertid bør den prøves ut på større grupper pasienter før man kan trekke sikre konklusjoner.

– Ragnhild Ørstavik, *Tidsskriftet*